

Само децата правят
чудеса, докато четат.

Астрид Линдгрен

Лев Толстой, Андрей Платонов, Антон Чехов,
Александър Серафимович, Иван Тургенев

Разкази за деца и юноши

Издателство
ПАРИТЕТ

РУСКИ КНИГИ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

РАЗКАЗИ ЗА ДЕЦА И ЮНОШИ

Лев Толстой, Андрей Платонов, Антон Чехов, Александър Серафимович, Иван Тургенев, 168 стр.

Превод: Ангел Каралийчев; Васил Каратеодоров; Илиана Владова; Иванка Васева; Таня Балова

Поредица ЗЛАТНИ СТРАНИЦИ

Разказите, включени в сборника са всепризнати в цял свят за класика в детската литература. В „Кавказки пленник“ офицерът Жилин попада в плен сред враждебно настроени жители на едно село. Сред тях единствено малката Дина се сприятелява с него и му помага да премине през пленничеството по-леко. В разказа на Чехов „Кашанка“ се разказва за едно малко куче, смеска между дакел и улично псе. То попада на улицата, а от там го прибира случаен минавач и напълно променя съдбата му. Въпреки това, малкото куче не забравя предишните си собственици и живота си с тях. Удивителен е и разказът на Платонов „Юлска буря“, който разказва за пътешествието на две деца – Антошка и по-голямата му сестра, които се сблъскват с непредвидени опасности, но успяват да надвият детските си страхове.

Авторите, чиито произведения са включени в този сборник, разкриват фините и сложни преживявания на своите герои, позволявайки им да погледнат на света по нов и необичаен начин. Всички истории са поучителни, без да са дидактични и учат на честност и смелост. Черно-белите илюстрации в книгата допринасят за по-цялостното възприемане на всяко отделно произведение.

Книгата е подходяща за деца в училищна възраст.

За поръчки на книги от сайта

www.paritetbg.com – 20% отстъпка.

Предпечатна подготовка Паритет ООД

Всички права са защитени. Никаква част от тази книга не може да бъде възпроизведена в каквато и да е форма без писменото разрешение на притежателя на авторските права.

ISBN 978-619-153-419-7

СЪДЪРЖАНИЕ

КАВКАЗКИ ПЛЕННИК	7
<i>Лев Толстой/превод Ангел Каралийчев</i>	
БЕЖИНА ЛЪКА	50
<i>Иван Тургенев/превод Васил Каратеодоров</i>	
КАЩАНКА	82
<i>Антон Чехов/превод Илияна Владова</i>	
ТРИМАТА ПРИЯТЕЛИ	118
<i>Александър Серафимович/превод Таня Балова</i>	
ЮЛСКА БУРЯ	142
<i>Андрей Платонов/превод Иванка Васева</i>	

ИЗДАДЕНИ В „ЗЛАТНИ СТРАНИЦИ“

- 1. Алексей Толстой – ДЕТСТВОТО НА НИКИТА**
- 2. Ана Сюел – ПРИКЛЮЧЕНИЯТА НА ЧЕРНИЯ КРАСАВЕЦ**
- 3. Елин Пелин – ГОНКА-ВИХРОГОНКА. ПРИКАЗКИ**
- 4. Иван Тургенев – МУМУ. РАЗКАЗИ**
- 5. Ърнест Томпсън-Ситън – ПЕТ ЛЮБИМИ ИСТОРИИ ЗА ЖИВОТНИ**
- 6. Николай Гарин Михайловски – ДЕТСТВОТО НА ТЪОМА**
- 7. Ърнест Томпсън-Ситън – МАЛКИТЕ ДИВАЦИ**
- 8. Лев Толстой; Иван Тургенев; Андрей Платонов; Александър Серафимович; Антон Чехов – РАЗКАЗИ ЗА ДЕЦА И ЮНОШИ**
- 9. Лидия Чарская – ПЕПЕЛЯШКА ОТ СИБИР. НЕВЕРОЯТНАТА ИСТОРИЯ НА ЕДНО МАЛКО МОМИЧЕ**
- 10. Джеймс Оливър Кърууд – ПРИКЛЮЧЕНИЯТА НА МЕЧЕТО МЪСКУА В КАНАДА**
- 11. Братя Грим; Оскар Уайлд; Ханс Кристиан Андерсен; Николай Лесков; Дмитрий Мамин-Сибиряк – ВЕЧНИТЕ ПРИКАЗНИ ИСТОРИИ**

Лев Толстой
(1828–1910)

КАВКАЗКИ ПЛЕННИК

1

В Кавказ служел като офицер един дворянин. Казвал се Жилин.

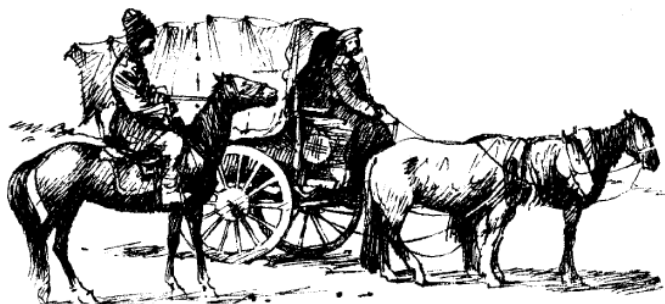
Веднъж той получил писмо от дома. Пишела му неговата стара майка: „Остарях вече аз и преди да умра, искам да видя своя обичен син. Ела да се простиш с мене, погребни ме и пак си иди с бога да служиш. Аз и годеница съм ти намерила: и умна, и хубава, и имотна. Хареса ли ти, можеш да се ожениш и да останеш тук“.

И Жилин се замислил: „Наистина не е добре старата, може и да не успее да я видя. Трябва да си ида; а ако е добра момата, може и да се оженя“.

Отишъл при полковника, поискал отпуск, сбогувал се с другарите, почерпил войниците си с четири ведра ракия за сбогом и се приготвил за път.

А в Кавказ се водела война. По пътищата не се минавало ни денем, ни нощем. Щом някой от русите излезе или се отдалечи от крепостта, татарите¹ или ще го убият, или ще го отвлекат в планината. И било наредено два пъти в седмицата войници да придружават пътниците от крепост до крепост. Отпред и отзад вървят войниците, а в средата – пътниците.

¹ По онова време татари наричали планинците от Северен Кавказ, които изповядвали мохамеданска вяра (религия).

Било лятно време. Призори се събрал керванът зад крепостта, излезли войниците и тръгнаха на път. Жилин яздел на кон, а талигата с нещата му вървяла с кервана.

Трябвало да изминат двадесет и пет версти. Керванът напредвал бавно: ту войниците се спрат, ту на кола изскочи колело или се спре кон и всички стоят – изчакват се.

Минавало пладне, а керванът бил на половината път. Прах, жега, слънцето пече ли, пече и никъде няма сянка. Гола степ: ни дръвче, ни храстче край пътя.

Излиза Жилин напред, спира се и чака да го настигне керванът. Слуша, отзад свири тръба – пак са се спрели. Тогава Жилин се помисли: „А защо да не тръгна сам, без войниците? Конят ми е добър – и да срещна татари, ще избягам. Или да не тръгвам?“

Спира се, обмисля. Застига го на кон друг офицер, Костилин, въоръжен с пушка, и му казва:

– Жилин, я да тръгнем сами. Не мога вече, гладен съм, пък и тая жега. Ризата ми е вир-вода.

А Костилин бил едър, пълен човек, целият червен и потта просто се лее от него. Помисля си Жилин и казва:

– А пушката ти пълна ли е?

– Пълна.

– Да вървим тогава. Само че при едно условие: няма да се делим.

И потеглили те напред. Яздят през степта, разговарят и все се оглеждат. Наоколо се виждало надалече.

Щом свършили степта, пътят навлязъл в една клисура между две планини. Жилин казва:

– Трябва да се изкачим горе и да огледаме, че току-виж изскочили зад хълма, без да ги видим.

А Костилин отговаря:

– Какво ще гледаме? Да вървим напред?

Жилин не го послушал.

– Не – казал той, – ти почакай долу, а аз сам ще погледна.

И препуснал конят наляво, по височината. Конят на Жилин бил ловджийски (платил бил за него сто рубли още като жребче в табуна² и сам го бил обзидил) и като на крила го изнесъл по стръмнината. Щом се изкачил горе, Жилин погледнал – точно пред него на един хвърлей място се били спрели татари на коне. Тридесетина души. Той ги видял и тръгнал да се връща; но и татарите го видели, спуснали се към него и препускайки, почнали да вадят пушките си от калъфите. Подкарал Жилин коня с всички сили надолу по стръмнина-

² Табун – стадо коне.

та и извикал на Костилин:

– Вади пушката! – А мислено се обърнал към коня си: „Братленце, спаси ме, гледай да не си закачиш крака: препънеш ли се – изгубен съм. Да се докопам веднъж до пушката, няма да им се дам“.

А Костилин, вместо да почака, щом видял татарите, препуснал презглава към крепостта. Шибя коня с камшика ту по едната, ту по другата страна. Сред праха се виждало само как конят върти опашка.

Гледа Жилин – работата е лоша. Останал той без пушка, а само със сабята нищо не може да се направи. Препуснал коня назад, към войниците – мислел да избяга. Гледа – шестима души му пресичат пътя. Неговият кон бил добър, но техните – още по-добри, при това препускат напърно. Започнал той да тегли юздата, искал назад да се обърне, но конят вече се бил засилил – не можеш да го задържиш, лети право към тях. Гледа той – към него се приближава червенобрад татарин на сив кон. Ръмжи, зъби се, държи пушката готова за стрелба.

„Ех – мисли си Жилин, – познавам ви аз вас, дяволи: ако жив ме хванете, ще ме пуснете в някоя яма, ще ме биете с камшик. Няма да ви се дам жив...“

А Жилин, макар и невисок на ръст, бил сърцат. Изважда той сабята, препуска коня право срещу червенобрадия татарин и си мисли: „Или ще го стъпча с коня, или ще го съсека със сабята“.

Едва направил конят и два скока, и по Жилин стреляли отзад с пушки; улучили коня. Паднал

конят на земята с цялата си тежест и притиснал крака на Жилин.

Опитва се Жилин да стане, но двама вонящи татари го възсядат и му извиват назад ръцете. Отскубва се той, отхвърля от себе си татарите, но още трима скачат от конете

си и започват да го удрят с приклади по главата. Притъмнява му пред очите и се олюлява. Татарите го хващат, свалят от седлата си запасните колани, извиват му ръцете на гърба, завързват го с татарски възел и го повличат към седлото. Смъкват му шапката, задигат му ботушите, целия го претършуват и му вземат парите и часовника, дрехите му изпокъсват. Поглежда Жилин своя кон. Той, милият, както е паднал на страната си, така и лежи, само рита, но не може да докосне земята; на главата му зее дупка и от дупката шурти черна кръв – на около един метър праха е намокрила.

Един татарин се приближил до коня, започнал да му сваля седлото, а той все още ритал. Татаринът извадил кама и му прерязал гръкляна. Конят изхъркал, потреперал – и умрял.

Свалят татарите седлото и юздата. Татаринът с червената брада яхва коня си, другите качват Жи-

лин на седлото при него, а за да не падне, връзват го с ремък през кръста за татарина и го понасят към планината.

Седи Жилин зад татарина, люшка се, лицето му се удря в миризливия татарски гръб. Пред себе си вижда само широкия гръб на татарина, жилестата шия и бръснатия му тил, който се синее изпод калпака. Главата на Жилин била пукната и кръвта се спекла над очите му. И не можел нито да се намести добре на коня, нито да си избърше кръвта. Ръцете му били тъй извити, та чак ключиците го болели.

Изкачвали се те дълго, прегазили една река, излезли на пътя и тръгнали по долчинка.

Жилин искал да запомни пътя, по който го водят, но очите му били зацапани с кръв, а не можел и да се обърне.

Почнало да се здрачава; минали още една речка, заизкачвали се по камениста стръмнина, замирисало на дим, разляяли се кучета.

Стигнали в аула³. Наскачали татарите от конете, събрали се татарските деца, заобиколили Жилин – пищят, радват се, започват да го замерват с камъни.

Татаринът разгонил децата, свалил Жилин от коня и извикал слугата си. Дошъл един ногаец⁴, скулест, само по риза. Ризата му скъсана и целите му гърди голи. Татаринът му заръчал нещо. Слугата донесъл пранга: две дъбови пънчета, поста-

3 Аул – татарско село.

4 Ногаец – жител на Северен Кавказ.

вени в железни обръчи и на единия обръч халка и катинар.

Развързали ръцете на Жилин, сложили му прангата и го повели към плевнята; блъснали го вътре и заключили вратата. Жилин паднал върху тора. Полежал, опипал в тъмното да разбере къде е по-меко и легнал.

2

Почти през цялата нощ Жилин не спал. Нощите били къси. Гледа през една пролука – вече се развиделявало. Станал, разкопал още пролуката и погледнал през нея.

Вижда той през пролуката път, който се спуска надолу, вдясно татарска къщурка, до нея две дървета. Черно куче лежи на прага, коза с козленца ходят и въртят опашчици. Гледа – отгоре слиза младичка татарка с пъстра широка дреха, с шалвари и ботуши, главата ѝ покрита с кафтан⁵, а върху главата – голям тенекиен гюм с вода. Върви тя, снагата ѝ потрепва и се прегъва, а за ръка води бръснато татарче, само по ризка. Влиза татарката с водата в къщата, а оттам излиза вчерашният червенобрад татарин, с копринен бешмет⁶, със сребърна кама на колана и с обуца на бос крак. На главата му висок червен овчи калпак, килнат назад. Излиза, протяга се и поглажда червената си

5 Кафтан – „рокля“ за мъже, свързва се с мюсюлманското облекло.

6 Бешмет – дреха на кавказките народи, дълга до коленете и пристегната в талията.

брадичка. Постоял той, казал нещо на слугата и отишъл някъде.

След това минават на коне към водопоя две момчета. Муцуните на конете са мокри. Дотичват още бръснати момченца, само по ризки, без гащи, събират се на купчинка, приближават се, вземат пръчка и я мушкат в пролуката. Жилин им крива; дечурлигата се разпищяват, хукват да бягат – само голите им коленца лъскаат.

А Жилин е жаден, гърлото му е пресъхнало. „Да дойдат поне да ме видят“ – мисли си той. Чува – отварят плевнята. Влиза червенобрадият татарин, а с него един друг, по-нисък, мургавичък. Той е с черни, лъскави очи, румен, с малка подстригана брадичка; лицето му весело и все се смее. Облечен е още по-хубаво: със син копринен бешмет, красиво обшит. Камата на пояса му е голяма, сребърна,обущата – червени, сафианови⁷, обшити със сребро. А върху тия меки обуца обул други, груби. Калпакът му е висок, от бяла агнешка кожа.

Червенобрадият татарин влиза, изрича нещо, като че ли се кара, обляга лакът на рамката на вратата, побутва камата и като вълк поглежда изпод вежди Жилин. А мургавият – бърз, жив, целият сякаш на пружина стъпва – отива право към Жилин, кляка, хили се, потупва го по рамото и почва бързо-бързо да говори нещо на своя език, намига, цъка. И все повтаря:

– Тоброурус! Тоброурус!

Жилин нищо не разбира и казва:

⁷ Сафианови обувки – традиционни за казашките народи обувки от козя кожа.

– Да пия, вода да пия ми дайте.

Черният се смее:

– Тоброурус – все на своя си език.

Жилин с устни и ръце показва, че иска да му дадат да пие.

Черният разбира, засмива се, поглежда към вратата и вика някого:

– Дина!

Тича девойче – тъничко, слабичко, тринадесетгодишно, – по лице прилича на черния. Явно му е дъщеря. Със същите черни, лъскави очи и красиво лице. Облечена е с дълга синя риза с широки ръкави и без колан. На полите, гърдите и ръкавите е обшита с червено. Тя е с шалвари и пантофки, а върху пантофките – други обуца с високи токове. На шията си има гердан от руски сребърни монети. Главата ѝ не е покрита, има черна плитка, в плитката – панделка, а на панделката окачени метални пластинки и сребърна рубла.

Баща ѝ казва нещо. Тя изтичва и пак се връща – донесла е тенекиено гюмче. Подава водата и прикляква, така превита, че раменете ѝ са по-ниско от колената. Седи, втренчила очи, гледа как Жилин пие водата – като че е някакъв звяр.

Подава ѝ Жилин обратно гюмчето, а тя подскача като дива коза. Дори баща ѝ се засмива. Той пак я праща някъде. Тя взема гюмчето, излиза, донася безквасен хляб на кръгла тепсийка и пак прикляква превита и гледа, без да откъсне погледа си.

Отиват си татарите, затварят пак вратата.

Подир малко идва при Жилин ногаецът и казва:

– Хайде, стопанин, хайде!